

VÍKEND V ČECHÁCH

in.ihned.cz/cr

Betlém Jana Metelky z Vysokého nad Jizerou, poháněný elektřinou, měří přes čtyři metry.

Uklizen musel být do Hromnic – 2. února, jinak by nenesly slepice.

„My je v muzeu ovšem nechováme,“ vysvětluje Michal Jakl, odborný pracovník vysockého vlastivědného muzea, proč tady betlémy najdeme celoročně. A podobně i v okolí si lze některé betlémy prohlédnout kdykoliv.

Akce

Třebchovické muzeum betlémů

27. 11. 2008 – 31. 10. 2009: Kouzlo mechanických betlémů

Betlémská kaple

28. 11. 2008 – 3. 1. 2009: Vánoční výstava (Betlémské nám. 256/5, Praha 1, otevřeno denně 9 – 18 hod., 24. 12., 31. 12. 2008 9 – 14 hod., 25. 12. 2008 a 1. 1. 2009 13.30 – 18 hod.; www.vanocnivystava.cz)

Muzeum Karlova mostu

1. 12. 2008 – 10. 2. 2009: Slámový betlém Andrzeje Wrzecionka z Polska představuje postavy křesťanské liturgie v životní velikosti (Křížovnické náměstí 3, Praha 1)

Občanské sdružení Český západ

5. – 31. 1. 2009 od 10 do 15 hod.: Keramický betlém (Dobrá Voda 8, Toužimsko), tel.: 602 663 585

Informace

www.betlem.cz
www.vanocnivystava.cz
www.jindriskavez.cz
www.vysokenadizerou.cz

Příběh vysockého betlému

Podle rodu, který betlémy tady na Vysočtě – jak se nazývá okolí Vysokého nad Jizerou – od poloviny 19. století proslavil, získáme záhy pocit, že je zde „přemetelkováno“. A tak se přenesme do doby, kdy se z vandru v Itálii vrací Jáchym Metelka starší s přídomkem Žitů ze Sklenařic, kde se setkal s tehdy oblíbenými mechanickými hračkami, třeba panenkami hrajícími na piano. Doma se oženil a na Vánoce sestrojil kolíbku s Ježíškem, kterou houpali andělé. Sousedé zvědavě nakukovali a mistr doplňoval další postavičky. Tento betlém po letech spočinul v libereckém muzeu.

Také Metelkův syn Jáchym mladší, později ředitel dívčí školy v Jilemnici, zhotovil dnes snad nejzachovalejší dílo, neboť záhy skončilo v tamním nově vznikajícím muzeu. Ve Vysokém je betlém dalšího z rodu, Jana Metelky, podle domu zvaného Kovárenský. Jan Metelka v roce 1878 spatřil u dnešního Harrachova jeho vyplavený zbytek. Postupně ho pak doplňoval figurkami – ať už z vyhlášených Králík nebo od místních řemeslníků – a uváděl je do pohybu. Jeho betlém měl přes sedm a půl metru.

Když se Metelka později stěhoval, byl betlém rozdělen. Jeho části se ocitly v Jablonci nad Jizerou, u Kladna nebo v Helkovicích. V 50. letech minulého století se začaly vracet, tentokrát už do muzea. Někdo je prodal, jiný daroval. Zásahu na tom měla Františka Jandová. Jak vyplývá z pomocných rad ředitele libereckého muzea, neměla to jednoduché, musela zdůraznit lidové umění, aby náboženský motiv nevedl k zákazu vystavování.

Ještě těžší bylo vrátit betlému pohyb. Jednou prý zoufale zvolala: „Jene Metelko, jsi-li živ někde v záhrobí, tam mi pomoz.“ Záhy šel kolem vojenský letec a štábní kapitán Miloš Štěpánek ze Zlaté Olešnice. Zkušený technik, který bojoval i v Anglii, jen dodal: „Do Vánoc to dáme dohromady.“ To se také nakonec za spolupráce Vladimíra Hladíka skutečně stalo.

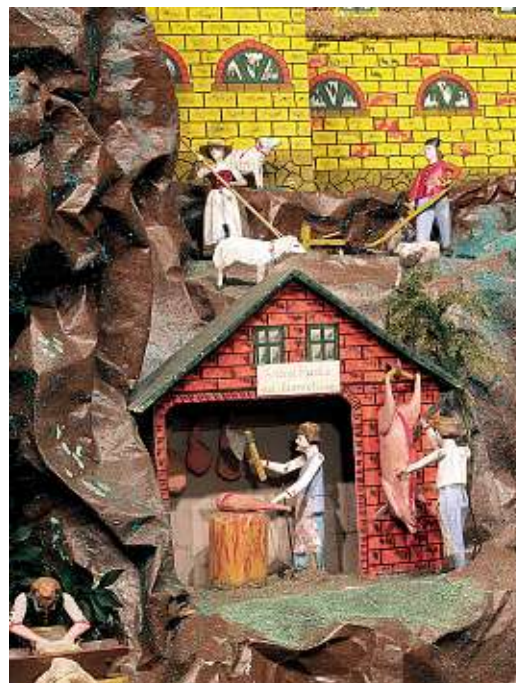
A tak od roku 1958 betlém opět chodí, poháněný už elektřinou. Měří přes čtyři metry, je narovnaný v přízemí a nedávno prošel po půl století opravou předního českého betlémaře Kamila Andreše.

Panička i provazník

Myslivec, muž se slepicí a s rancem, ženská s nůši i „nóbl“ panička na pásech se zpátky vrací hlavou dolů. V dílně pracuje Václav Janda, truhlář, Vojtěch Josífek, pekař, František Makovec, pekař, Jáchym Petříček, kovář, i řezník Josef Nečásek. Domky jsou z kartonu a skály z korkové kůry. Tehdy byla běžná, sloužila k vyplnění kupeckých beden jako dnešní polystyren či molitan.

Největší figurkou je provazník, snad že se tehdy tolik nedbalo na proporcionality. Hodinové strojky ovšem vyžadovaly soustavnou údržbu, protože stačilo trochu prachu, a mechanismus byl narušen.

Další betlém v muzeu vytvořil František Hanuš, jilemnický rodák a mistr řezbářský, který se ve Vysokém usadil, stal se spoluzakladatelem muzea a významným fotografem. Betlém není pohyblivý, přesto už před sto lety byl považován za moderní. Autor se inspiroval skutečnou krajinou Svaté země, známostí tehdy z fotografií.

Řeznictví Vincence Kudly na betlému Františka Vodsedálka